

BİZ KİMİZ? “KİMLİĞİMİZ ÜZERİNE DÜŞÜNCELER...”

GÜRAY, Cenk
TÜRKİYE/ТУРЦИЯ

ÖZET

Son günlerdeki, toplumumuzdaki yaygın tartışmaları göz önüne alınca “kültürel kimliğimizin tanımlanması” ve bu bağlamda “kültürel kimliğimizi oluşturan öğelerin ortaya konması” gibi konuların fazlaca hassasiyet ve bunun yanında “kafa karışıklığı” içerdiğini farkedebiliriz. Kültür içinde “din, milliyet” gibi kavramları da içeren bir bütündür. Kültürü oluşturan kavramlar bütününden “milliyet”, “din” gibi bir kısmını seçip, değerlendirmeleri o ölçekte yapmak “objektif bir bilimsel anlayışla” çelişmektedir. Milliyet, din gibi faktörler merceğinden probleme bakmak, problemin hepsini görmeyi engelleyebilmekte, sistemin hepsini analiz edememek, eksik verilere dayalı sonuçlara, bu sonuçlar ise tamamıyla tutarsız çıkarımlara yol açabilmektedir. Burada önemli olanın, ortak coğrafyaların ortak kültürlerin üretilmesi için bir temel sağladığı, ortak kültürlerin de ortak kültür ürünlerini ürettiği tezinin Anadolu için de geçerli olduğunu hatırlatmak olması gerektiği fikrindeyiz. Bu yaklaşımın köklü kimliğinin bilincinde, kendisiyle ve toplumun diğer unsurları ile barışık, özgüven sahibi bireyleri ve aynı anlayıştaki toplumu oluşturmak için bir ipucu verebilmesi de en büyük umudumuz olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kültürel kimlik, Anadolu kimliği, din, milliyet.

ABSTRACT

Nowadays, it can be easily observed that the discussions about the cultural layers shaping up our cultural identity are tending to contain many misconceptions and misunderstandings mixed with an high amount of emotionality. The definition of culture contains such concepts as “religion” and “nationality” as layers. The evaluation of culture by only inspecting a number of such layers without considering the whole system will lead to unobjective interpretations about the cultural entity in question. Thus, following the entity through a singular projector like “nationality” or “religion” can easily conclude in incoherent results and inferences. The critical point here is the natural applicability of the idea; that a common geography is a base for the evolution of common cultures and common cultural identities; to Anatolian land. Keeping this idea in mind stands as a critical key to create the self-confident individuals through their deep cultural roots to shape up a community where all the cultural layers are tolerable and reconciled to all of the cultural entities shaping up the community.

Key Words: Cultural identity, Anatolian identity, religion, nationality.

Son dönem belki de en fazla sorduğumuz soru bu. Kafası karışık, kırgın bir birey olarak, öfkeli yüzbinlerce kişilik, kalabalıklar hâlinde, dost toplantılarında, kahvelerde, sadece anlama ve anlatma amaçlı ya da anlatma kisvesinde “yönlendirme” hatta, “kışkırtma” amaçlı “kim olduğumuza”, “kim olmadığımıza”, “kesinlikle kim olamayacağımıza”, “kim olabileceğimize”, “hepimizin mi yoksa bir kısmımızın mı her kim isek o olabileceğine” ilişkin sorular haykırıldı, pankartlarda duyuruldu, ifşa edildi, soruldu, sorgulandı geçtiğimiz aylardan beri.

Bu soruların, sorgulamaların ve kafa karışıklıklarının çok da tesadüf eseri olması mümkün gözükmemektedir.” Kimlik bilinci” kanımca toplumumuzda infial yaratabilen sonuçlarına şahit olduğumuz pek çok olayın, son dönem oluşan toplum olarak kendimize güvensizliğimizin ve buna bağlı ortaya çıkan “kaderimizi, kendimiz dışındaki odaklara” bağlama arzu ve isteğimizin altında yatan sebeplerin başında gelmekte.

Toplumsal kültürün oluşmasında öncelikli pay sahibi olan “kültür araştırmaları”, çokça birikim isteyen çalışmalardır, uzmanlık araştırmacının sadece kendi alanını değil, çevre alanlarda da ortaya konan tüm kaynakları inceleme, anlama, analiz etme ve bu bağlamda kendi fikirlerini ortaya koyabilecek bir olgunluğa ulaşma süreciyle tamamlanır. Bir ömür isteyen bu çalışmalarda olan eksiklikler; bilgiyi, bakış açısını daraltır, bu durum bir de (toplumumuzda da sıkça görüldüğü gibi) “konunun bilinen kısmının” buzdağının bütünü olduğu görüşünü de yanında taşırsa da “gerçeklerin esnetilmesi” için ciddi bir fırsat yaratılmış olur. Bu hâl, isteyen bir kişinin kendi maksadı ve bilgisi doğrultusunda ve seviyesinde “kültürel unsurlara dayalı sonuçları” istediği yöne kolaylıkla çekebildiği, birikim yönünden zayıf insan topluluklarını, bu “güdü” yaklaşımları ile kolaylıkla etkileyebildiği ve bu kaynaktan kendisi adına “bir etki alanı” yaratabildiği imkânları ortaya çıkarabilmektedir. Bu etki alanı da ilerleyen dönemlerde “maddi, politik bir güç olarak” kullanabilen, çıkarlara uygun “slogan ve söylemler” hâline dönüştürülebilen, insanların doğrudan iç dünyalarına, hafızalarına yani, maneviyatlarına seslenebildiği için “ölümcül, öldürebilen veya öldürme güdüsü sağlayabilen” ciddi bir araç olabilmektedir. Yapay ve mesnetsiz şekilde “inanç” hâline getirilen bir kültür yapısı insanın henüz keşfedemediği ve hiç de keşfedemeyeceği kadar etkili, yok edici, panzehiri olmayan bir zehir ve bir o kadar da geri dönülmez yok edici etki oluşturabilen bir “silah” olarak kullanılabilir, kullanılmıştır, kullanılacaktır.

Anadolu “kültür” hakkında söz söyleyebilmenin en zor olduğu coğrafyalardan biridir. İnsanlık kültürünü oluşturan en büyük ivmeyi yerleşik yaşama geçiş vermiştir, yerleşik yaşam, ortak yaşam olanakları doğrultusunda beslenme, korunma gibi temel ihtiyaçların çözüldüğü ve insanlığın bunun

üzerine bugün “kültür ürünleri” olarak adlandırdığımız yapıları eklemeye başladığı dönemi haber verir. Bu dönem MÖ 8000 sınırlarına denk gelir ve söz konusu küçük yerleşimlerin en önemlileri arasında olan Çayönü, Catalhöyük, Hacılar, Norşuntepe ve Köşk Höyük yerleşimleri Anadolu coğrafyasındadır. Anadolu bu yüzden insan uygarlığının en eski zamanlarından beri “insanlık kültürünü” büyütüp, **serpildiği** “beşiklerinden” biridir ve bereketli toprakları, ılıman iklimi ve etkin konumu nedeniyle tarih boyunca hep ilgiyi üzerinde toplamıştır. O yüzden tarih boyunca ne savaş ne de göç eksik olmuştur Anadolu’nun başından. Her gelen topluluk kültürü ile gelmiş burada değişik kültürlerle buluşmuş; kültür, köklerini koruyarak hep evrilmiş, farklılaşmıştır.

Böyle bir “kültürel çeşitliliği” anlayıp algılayabilen insanlarımızda bile sıkça karşılanan başka bir kafa karışıklığı vardır ki o da yukarıda bahsedilen çeşitli kültürler arasında, kimin kimi etkilediği” sorusudur. Bu soru dâhilinde “kimi araştırmacılar” safiyane veya maksatlı bir şekilde, kültürel bir olgunun kökeninin pek çok kültürel unsurdan, etnik veya dinî çeşitlilikten hangisine ait olduğuna dair yoğun çalışmalar yaparlar ve kendi özledikleri gibi sonuçlara ulaşmaya çalışırlar. Kültür içinde “din”, “milliyet” gibi kavramları da içeren bir bütündür. Kültürü oluşturan kavramlar bütününden bir kısmını seçip, değerlendirmeleri o ölçekte yapmak “objektif bir bilimsel anlayışla” çelişmektedir. Sosyal bilimlerin en büyük açmazlarından biri olabilen, bu tip bir “rasyonalitenin esnetilmesi” problemi, ne yazık ki Anadolu Kültürü’ne ilişkin pek çok araştırmada karşımıza çıkmaktadır. Milliyet, din gibi faktörler merceğinden probleme bakmak, problemin hepsini görmeyi engelleyebilmekte, sistemin hepsini analiz edememek, eksik verilere dayalı sonuçlara, bu sonuçlar ise tamamıyla tutarsız çıkarımlara yol açabilmektedir. O yüzden çevremizde sıkça duyduğumuz “kültürel açıdan oldukça anlamsız ve tartışmalı olan”, şiddeti ve keskinliği kişinin birikimi doğrultusunda şekillenen: “Bu türkünün aslı onlarınmış.”, “Bu türküyü bizden almışlar.” gibi daha toleranslı yaklaşımların yanında: “Bu yemeği bizden çalmışlar.” gibi uzlaşmaz yaklaşımlar da yoğunlukla ortaya çıkmaktadır. Burada önemli olanın, ortak coğrafyaların, ortak kültürlerin üretilmesi için bir temel sağladığı, ortak kültürlerin de ortak kültür ürünlerini ürettiği tezinin Anadolu için de geçerli olduğunu hatırlatmak olması gerektiği fikrindeyiz.

Bu tezi destekleyici bazı örnekleri Anadolu’ya has bazı geleneksel müzik örnekleri bünyesinde taşımaktadır. Anadolu’da yapılanan Müzik Kuramları’nın ve icra pratiklerinin temelleri, günümüzden yaklaşık 5000 yıl kadar önce ortaya konulan Eski Mezopotamya müzik kuramlarından itibaren yazılı belgelerle takip edilebilmektedir. Hafızalarımızda yer alan bu tınılar, kendi kültürel kimliğimizin en önemli yapı taşları arasındadır. Halk müziğinin hem yaratıcı gücünü hem de istikrarını teşvik eden¹ sözlü gelenek bir toplumun kendisiyle ve sınırlarının dışındakilerle ilgili duyusunun ve bu toplumu bir arada tutan

¹ (Bohlman, 1988).

paylaşılmış değerlerinin ifadesidir. Halk müziği bu ortak değerleri “işaret ve kalıplar aracılığıyla” saklayan, seslendiren ve “yeni yapılandırmaları ve doğaçlama öğeleri teşvik eden” bir kaynak olarak “toplumsal hafıza” için son derece önemlidir. Dikkat ederseniz burada bahsedilen “toplumun paylaşılmış değerleridir”, bu yüzden toplumu daha ayrıntılı inceleyince ortaya çıkan dini ve etnik ayrımlar, “halk müziği” gibi “ortak değerleri saklayan ve seslendiren” bir kaynak için tek belirleyici olmamaktadır.² Aynı toplumda yaşayan farklı dinlere ve etnik yapılara sahip gruplar ortak işaret ve kalıplardan oluşan bir “halk müziği” anlayışını ortaya koyabilmektedirler zira kültür ürünleri “din ve etnik kökler” gibi unsurların dışında başka yaşamsal paylaşımların da etkisiyle ortaya çıkmaktadır.o yüzden kültür ortaklığında uzlaşılması en sağlıklı ve kapsamı geniş ortam “ coğrafya” olmaktadır. Tabii **sadece** aynı “**coğrafyada**” yaşamak da ortak bir kültürün ortaya çıkması için yeterli olmamaktadır. Bu yüzden ortak yaşam alışkanlıkları ve bunların sebepleri üzerinde durmak konuyu daha da netleştirmemize yardımcı olacaktır.

Bu kültürel ortaklığın son, yani günümüzü en fazla etkileyen dönemdeki temellerini atan en önemli oluşumlardan biri, Osmanlı Kültürü’dür. Osmanlı Devleti bir imparatorluktur, son büyük imparatorluklardan bir olan ve özgün kültürünü yaratmış bu oluşumu tam olarak anlamadan bugün ile ilgili fikir yürütmek mümkün değildir.osmanlı toplumu her zaman, pek çok değişik dinden ve etnik kökenden gelen yapıları bünyesinde barındıran bir sosyal yapı olarak dikkat çekmiştir. Zira Osmanlıların yönetim uygulamasında siyasi-idarî birliğin sağlanabilmesi için kültürel çoğulluğun korunması öngörülmektedir.³ Bu yönetim uygulamasının da sebebiyle, bu kadar karmaşık, değişik ve çeşitli yapılardan çok özgün ve karakteristik bir kültür yapısı ortaya çıkabilmiştir. Şüphesiz ki gayri müslim vatandaşların bu kültüre ve müziğe katkıları, özellikle başkent İstanbul merkezli kent kültürü değerlendirilince, ölçülemeyecek kadar fazladır. Yine sıkça akla gelen bir soru da şudur: “Bu kültür yapısı halkın bir toplumsal üretimi midir, yoksa saray kesiminde ortaya konan halktan soyut bir oluşum mudur?” Son dönem müzikoloji anlayışında “yazılı geleneğin” ve “besteciliğin” de “halk müziği oluşumu süreçleri içindeki etkisinin ortaya konmaya başladığı görülmektedir.osmanlı Kent Müziği büyük oranda sözlü gelenek ve hafıza kültürüne dayanan “meşk” geleneği ile aktarılmakta, yazılı kaynakları hafıza tazeleme ve kuram iletim aracı olarak kullanmakta ve uslu sahibi bestekârlar yetiştirerek yeni dinamik bir yapıyı teşvik etmektedir. Bu özelliklerinden hiçbiri “Osmanlı Kent Müziği’ni” halktan kopuk bir elit zümre müziği yapmamaktadır, tam aksine bu yapı halk müziğinin yeniden yapılanmasını teşvik eden bir geleneksel müzik oluşum sürecini ortaya çıkarmaktadır. Yine, bu verilerin ışığında, ortaya konan müzikal yapıların sadece toplum içindeki bazı kültürel unsurlara ait olduğunu düşünmek de tutarlı

² Burada özellikle vurgulanmak istenen bu kalıpların özünü oluşturan ezgilerdir; aynı coğrafyayı paylaşan bir toplumda konuşulan farklı diller “bu müzikal ortaklığı” değiştirmemektedir.

³ (Belge, 2005).

bir yaklaşım olarak gözükmemektedir.ortaya tüm toplumsal katmanların ve kültürel unsurların katkısı ile olgun bir kültür ve bu kültürün uzantısı olarak geleneğe dayalı, yüksek bir “estetik” içeren bir müzik çıkmıştır ve bu müzik bugün “toplumsal kimliğimizin en önemli ifadelerinden biri olarak herbirimizin hafızalarında durmaktadır”. İleride konuyu tekrar açmak adına başvurulacak “dans” yapıları da geleneksel müziğin, insanlık kültürünün tanımlanabilen en eski dönemlerinden beri ayrılmaz bir “ortağıdır”.⁴ İnanca ilişkin ritüeller içinde evrilen bu **yapılar**, toplumların kültürel kimliklerinin belirleyen ve aktaran en önemli yapılar arasındadır.⁵

Anadolu coğrafyası özelinde müzik kavramı yanında inanç kavramını “müzik ve inanç ilişkisi” ekseninde tartışmak “yapay ayrılıkları yaratan unsurların belki de en önemlisinin” yani “din’in” aslında ne kadar da ortak nokta taşıyabildiğini anlatabilmek ve anlayabilmek adına çok ilgi çekici olabilir. Anadolu bir “manevi organizasyonlar” coğrafyasıdır ve bu özelliği tam olarak anlaşılmadan günümüz ile ilgili bir söz söylemek yine ayakları yere basmayan bir girişim olarak kalacaktır. Kanımca, toplumdaki “inanca” dayalı kutuplaşmanın, kutuplaşmanın her iki yanındaki “bağnaz” düşüncelerin ortaya çıkmasının ve bunun toplumdaki kopuk bir aydın kesim ile o aydın kesime isyan eden “inanç” yönüyle güdümlendirilmiş toplulukların ortaya çıkmasındaki temel sebep bu analiz eksikliğidir.

Anadolu’da Hatti ve Hitit’lerle belgelenebilen “kutsal törenlere” müziğin eşlik etme geleneği, temel özelliklerini şaşırtıcı biçimde koruyarak Frigya gibi ara uygarlıklar yoluyla Antik Yunan’a oradan da Roma ve Bizans kültürlerine geçmiştir. Eski Türk geleneklerinde görülen “Şaman” simgesine atanan kutsallık ve üzerinde taşıdığı din adamı ya da doğaüstü ile ilişki kuran kişi ve müzisyen paralelliği de, Anadolu’daki yaşamı da kapsayan sonraki süreç içinde “müzik adamının”, “bağlamanın” kutsallığını ve bu temelde dini müziğin önemini yanında taşımıştır. Anadolu’daki İslam anlayışı da müziği, “evreni” ve “Tanrı’yı” anlamının en önemli yollarından bir olarak görmüştür. Bu sonuç hem eski Türk geleneklerinin hem de Anadolu’da yaşamış tüm uygarlıkların kültürlerinin ortak etkisi ile ortaya çıkmıştır ve ne ilginçtir ki “din anlayışı” değişse de temeldeki bazı çekirdek yapılar yani, “inançlar” kültürün ana özelliklerini “din çerçevesinde” kuşaklarca “hafıza kültürü” aracılığıyla iletmektedir. İslam Kültürü’nün temelinde olan Eski Yunan, Eski Mısır. Mezopotamya ve Uzakdoğu kültür ve inançlarının çok önemli yansımalarını bu kültürlerden birbirine geçen “inanç motifleri” ile takip etmek olasıdır. İslam Kültürü’nde X. yüzyılın’da müziğin kozmik ahengin bir yaratıcısı olduğuna inanılmaktadır.⁶ O yüzden müzik hep kozmik şifrelerle açıklanılmaktadır. 12 gezegenin, 12 burca ve 12 makama tekabül etmesi Eski Yunan ve İslam Uygarlığında ortak bir düşünce tarzı olarak dikkat çekmektedir. Eski Yunan

⁴ (Güray, 2007-2).

⁵ (Güray, 2006).

⁶ (Çetinkaya, 2001).

düşünürü Pisagor'ın öne sürdüğü gezegenlerin hareket ederken ses çıkardıklarına dair düşünce, İslam Kültürü'nde de göze çarpmaktadır. Bu olay hem Eski Yunan hem de İslam Kültürü'ne göre “müziğin ortaya” çıkış nedenidir. Bu “müziksel yaratım süreci”, pek çok eski felsefeye ve bu arada Eski Yunan'ın “Neoplatonik” düşüncelerine göre Tanrı'nın yaratım sürecinin bir tekrarıdır ve yaratılan şeye kutsallık atfeder, çünkü asıl gerçeklik kutsal olandır; zira yalnızca kutsal olan mutlakdır, etkindir, şeyleri yaratır ve onları sürdürür.⁷ Bu işaretler, bizi evrenin tek bir enerjiden ortaya çıkan bir yaratım sürecinin tekrarıdır ibaret olduğu sonucuna götürür ki, zamanımıza kadar gelen ve Anadolu'daki müzikal yapılarda ciddi bir kaynak vazifesi gören İslam Tasavvufu'nun temeli de bu görüşe dayanır. İlginçtir ki, inanca dair benzer simgeleri Anadolu'daki kültür zincirinin başka bir halkası olan Bizans Kültürü'nde de görmek olasıdır.⁸ İslam Tasavvufu'na göre yaratılan, yaratının tecellisinden başka bir şey değildir.⁹ Bu bağlamda “müzik de bu yaratım sürecinin bir parçası ve Tanrı'ya ulaşmanın ve onu anlamının bir yoludur”. Bu arada söz konusu yaklaşımların “Mısır'daki” inanç ve müzik kuramları ile ilgili bağlantıları da oldukça açık şekilde pek çok kaynakta verilmiştir. Eski Mısır'da evrenin yaratılışının bir ses ile başladığı anlatılır ki, pek çok dinî yapı ile bu söylem paralellik içermektedir. Kozmik yaratıcı gücü temsil eden Ra'nın sembolü olan “çember'in” önce Mısırlılarda daha sonra da İslam Müzik Teorisi'nde ve Batı Müziği Teorisi'nde makamları ve ses ilişkilerini anlatmak için kullanılması (devirler-edvar-beşliler çemberi) yine ilginç bir benzerlik olarak göze çarpmaktadır. Başka bir ilginç olgu da Eski Mısır'da,¹⁰ Eski Yunan'da Thales (MÖ 634-548), Anaximander (MÖ 610-546), Anaximenes (MÖ 570-500) ve son olarak Acragaslı Empedokles gibi düşünürler tarafından geliştirilen dört unsur nazariyesidir ki, ¹¹ çeviriler yoluyla Orta Çağ İslam Dünyası'na geçmiş ve başta **Kindi ve İhvan-ı Safa** risaleleri¹² olmak üzere bu döneme ait birçok önemli kaynakta derin izler bırakmıştır. Dört unsur nazariyesine Osmanlı Devleti'nde XV. yüzyılda yazılmaya başlanan ilk Türkçe müzik kitaplarında da geniş yer verilmiş, çalgı telleri ve makamlar ile bu dört unsur arasında ilişkiler kurulmuştur. Bu bağlantılar İlkçağ Grek, Orta Çağ İslam ve Hristiyan felsefelerinde canlı ve cansız varlıkların esasının; toprak, su, hava ve ateşten ibaret olduğuna dair eski bir inanış olan dört unsur nazariyesinin yansımalarıdır. Komşu coğrafyalar ve kültürler arası bu etkileşimlerin ışığı altında Anadolu'yu “zamanda derin”, “mekânda yaygın bir yapı olarak görmek, tarihsel ve coğrafi katmanları aracılığıyla pek çok kültürden etkilenip, pek çok kültürü etkileyen bir coğrafya için oldukça anlaşılır bir durumdur. Görülmektedir ki, binlerce yıldır pek çok toplumsal buhranın, savaşın, isyanın,

⁷ (Eliade, 1994).

⁸ (Güray, 2007-3).

⁹ (Ocak, 1999).

¹⁰ (Gadala, 2001).

¹¹ (Can, 2002).

¹² Bu yazıdaki İslam Kültürü'ne ait pek çok referans, bu kaynaktan alınmıştır. (Çetinkaya, 2001).

bireysel saldırının ve bunlara bağlı olarak ortaya çıkan pek çok can kaybının nedeni olarak görülen “inanç olgusu” da esasen tamamıyla tek bir “dine” ait olamayacak kadar “tarihsel derinlik” ve “kaynak fazlalığı” taşıyan bir olgudur. Bir inancın esasen temelini bulmak çok zordur ama, yüzeysel bilgi birikimindeki insanların bu inançlar vasıtasıyla biraz daha uyanık insanlar tarafından yönetilmesi ve çıkarları doğrultusunda kullanılması bir o kadar kolaydır.

Son yıllarda yukarıda bahsedilen kafa karışıklıkları ve bilgi eksiklikleri yüzünden tanımlamakta iyice zorlandığımız “toplumsal kimliğimiz”, “küreselleşmenin” en ciddi etkilerinden biri olan “kültürel tek tipleşmenin” eşliğinde iyice mesnetini kaybetmektedir. Cumhuriyet döneminin ortaya koyduğu millî kültürün en önemli aktarım özelliklerinden biri olan “halkoyunu” kültürünün tamamıyla unutulmaya yüz tutması, “halk müziği” kültürünün ise geleneksel estetik özelliklerine aykırı bir yönde farklılık göstermesi “**kimlik**” kargaşamızın sonucu ve hatta nedenleriyle ilgili bize en ciddi verileri sunmaktadır. Karşı kıyı komşumuz Yunanistan’da, her halk dansı kendine has özellikleriyle icra edilmeye devam ederken, Anadolu’nun en yaygın danslarından olan, yansıttığı kültürel ve tarihsel kimlik ile millî devletin “kahramanlık”¹³ yapılarını simgeleyen “Zeybek” dansını, bu kültürün merkezi Ege Bölgesi’nde bile icra edebilen insan sayısı neredeyse bir elin parmakları ile sınırlanmaya başlamıştır.¹⁴ Ne ilginçtir ki bu defa, daha “Batımızdan” gelen bilinçli “milliyetçilik” eksenli kafa karıştırma ve hafıza bulandırmalar ile unutturulmaya çalışılan¹⁵ “Anadolu-Osmanlı-Türk” kültürel ekseninin etkileri Ege’nin öte yüzünde neredeyse Anadolu’dan daha canlı olarak muhafaza edilmektedir.

Görüldüğü üzere toplumsal kültürümüzün akıp geldiği çığırdan sapmasının da etkisiyle şekil değiştiren, kanserleşen; yakın geçmişimizdeki iki cinayet¹⁶ vasıtası ile tekrar gündemimize gelen; “milliyetçi ve dinci” sahiplenişler ve aşırılıklar ile toplumsal patlamaları ateşleyebilecek hatta, “bir bebekten bir katil yaratabilecek” güce sahip iki kavram var gündemimizde. Etnik ve dinî kökenler... Gördük ki bilgi azlığında yani, cehalet anlarında ya da “karanlıkta” ciddi bir ayrılık unsuru olarak görülebilen bu kavramlar, bilgi ışığında “aynılığın ve birlikteliğin” en önemli unsurları hâline gelebilmektedir. Bize yakışan binlerce yıllık Anadolu kültürüne bağlı kimliğimize sahip çıkıp, “ayrılıkların” değil, “benzerliklerin ve ortaklıkların” altını çizebilmek, “karanlığı sorgulamak”, “aydınlığı özlemektir”. Bilimin, sanatın, felsefenin temellerinin atıldığı bu topraklar, daha nice yeni baharlara, yeni doğuşlara

¹³ (Öztürk, 2006).

¹⁴ Ali Fuat Aydın ve Cenk Güray’ın Midilli ve Çanakkale konserlerindeki kişisel gözlemlerinden hareketle yorumlanmıştır, 2007.

¹⁵ (Pennanen, 2007).

¹⁶ Andrea Santoro ve Hrant Dink’i saygıyla anıyoruz.

gebedir... Köklerimizi daha derinlere salabilmek, yeşeren dallarımızı günlük rüzgârlara kapılmayacak kadar güçlü hâle getirebilecektir... Ayrı olmanın acısını duymak yerine, birlik olmanın gücünü hissetmeyi hangimiz tercih etmeyiz...? Bu gücü hissedebilmenin yolu hafızalarımızı tazelemekten geçmektedir...

KAYNAKÇA

- Ak, Ahmet Şahin, (2001), **Türk Musikisi Tarihi**, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Akurgal, Ekrem, (1997), **Anadolu Kültür Tarihi**, Ankara: Tübitak Yayınları.
- Alp, Sedat, (1999), **Hititlerde Şarkı, Müzik ve Dans, Hitit Çağında Anadolu'da Üzüm ve Şarap**, Ankara: Kavaklıdere Kültür Yayınları.
- Barry, Philips, (1914), **The Transmission of Folk Song**, JAF.
- Behar, Cem, (1998), **Aşk Olmayınca Meşk Olmaz**, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Bohlman, Philip V., (1988), **The Study of Folk Music in the Modern World**_ABD: Indiana University Press.
- Belge, Murat, (2005), **Osmanlı'da Kurumlar ve Kültür**, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Can, Cihat M., (2002), **Eski Grek Dört Unsur Nazariyesi ve Türkçe Müzik Yazmalarında Etkisi**: Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Çetinkaya, Yalçın, (2001), **İhvân-ı Safâ'da Müzik Düşüncesi**, İstanbul: İnsan Yayınları.
- Dinçol, Belkıs, (1999), **Eski Önasya ve Mısır'da Müzik**, İstanbul: Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yayınları.
- Eliade, Mircea, (1994), **Ebedî Dönüş Mitosu**, (Çeviren: Ümit Altuğ), Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Gadalla, Moustafa, (2001), **Egyptian Harmony The Visual Music**, Egypt: Tehuti Research Foundation.
- Gökalp, Ziya, (1923), **Türkçülüğün Esasları**, Yay. Haz.: M. Ünlü ve Y. Çotuksöken, İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Güray, Cenk, (2006), **Makam Yapılarını Yansıtan Bir Model Önerisi İçin Yapay Zeka Tekniklerinin Kullanımı**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Müzoloji Anabilim Dalı.
- , (2007-1), "Biz Kimiz?", **Gazete ODTÜ'lü**, Mayıs.

-----, (2007-2), **Anadolu'da İnanç ve Müzik İlişkisi**, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Türk Din Musikisi Anabilim Dalı Seminer Çalışması, Ankara.

-----, (2007-3), **Byzantine Music as an Expression of Eastern Liturgy**, Conference on Byzantine Music, Athens.

Hillier, Fredrick S.-Liebermann, Gerald J., (2003), **Introduction to Operations Research**, ABD: Mc Graw Hill.

Ocak, Ahmet Yaşar, (1999), **Türkler, Türkiye ve İslam**, İstanbul: İletişim Yayınları.

Özbudun, Sibel-Şafak, Balkı, (2005), **Antropoloji: Kuramlar/Kuramcılar**, Ankara: Dipnot Yayınları.

Öztürk, Okan Murat, (2006), **Zeybek Kültürü ve Müziği**, İstanbul: Pan Yayıncılık.

Pennanen, Risto Pekka, (2007), **Balkan Halk Müziği Araştırması ve Osmanlı Mirası**, Uluslararası Tarihsel Süreç İçinde Türkiye'de Müzik Kültürü ve Müzik Müzesi Kongresi, İstanbul.

Saygun, Ahmet Adnan, (1981), **Atatürk ve Müsiki**, Ankara: Sevda Cenap and Müzik Vakfı Yayınları.

Seeger, Charles, (1950), **Oral Tradition in Music**, New York, Funk and Wagnall's Standard Dictionary of Folklore, (ed. Maria Leach).

Uludağ, Süleyman, (2004), **İslam Açısından Müzik ve Sema**, İstanbul, Kabalcı Yayınevi.

Wellesz, Egon, (1961), **A History of Byzantine Music and Hymnography**, Oxford: Oxford University Pres.

